

Raadsvoorstel

Zaaknummer: Z/24/093560/432114
Datum collegebesluit: vrijdag 21 februari 2025
Datum commissievergadering: donderdag 13 maart 2025
Datum raadsvergadering: donderdag 3 april 2025

Soort Voorstel: Adviesnota
Onderwerp: Vervolgstap Grondstoffenplan: Verminderen restafval
Portefeuillehouder: Wethouder Schokker
Programma: P 7 Volksgezondheid en Milieu

Kernboodschap: In 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het stappenplan uit het Grondstoffenplan 2021-2025. Uit dit beleidskader volgt nu, na de keuze voor nascheiding van pmd in 2022, de keuze om wel of niet variabele tarieven voor restafval in te voeren. Dit raadsvoorstel met deze strekking is aangekondigd in de Lange Termijn Agenda van de gemeenteraad. Aan het raadsvoorstel is toegevoegd de optie om een effectonderzoek te doen naar de methode van omgekeerd inzamelen. Met deze methode kan mogelijk ook een kostenefficiënte vermindering van het restafval worden gerealiseerd. De gemeenteraad kan op basis van dit voorstel een keuze maken voor het gewenste afval- en grondstoffenbeleid vanaf 2027.

Bijlagen:

- 1: Grondstoffenplan 2021-2025
- 2: Informatiebrief Grondstoffenbeleid juli 2024
- 3: Rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval - Vervolgstap grondstoffenplan 2021-2025
- 4: Rapport Benchmark Huishoudelijk Afval 2023
- 5: Bijlage Benchmark Huishoudelijk Afval 2023

Beslispunten:

De raad besluit:

1. Het Grondstoffenplan 2021-2025 te verlengen tot en met 31 december 2026.

2. Per 1 januari 2027 te werken volgens het volgende scenario voor de inzameling van restafval en de beheersing van afvalbeheerkosten:

(a) Voortzetting van het huidige beleid van afvalinzameling, waaronder nascheiding van pmd, en daarbij een systeem van variabele tarieven voor restafval in te voeren, bestaande uit de volgende elementen:

1. inwoners betalen vooraf per jaar een vast tarief afvalstoffenheffing en achteraf per jaar een variabel tarief per keer dat zij restafval aanbieden;

2. er worden twee verschillende tarieven voor het vaste tarief afvalstoffenheffing gehanteerd: een tarief voor huishoudens met één persoon en een tarief voor huishoudens met twee of meer personen, waarbij het verschil in tarief voor verschillende soorten woningen vervalt;

3. in afwijking hiervan wordt voor de volgende groepen inwoners een specifieke regeling vastgesteld:

i. minima-huishoudens: zij ontvangen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, zowel van het vaste tarief als van de variabele tarieven voor restafval, conform de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen;

ii. inwoners met een medische indicatie: zij kunnen gebruik maken van gratis aanbiedingen van medisch afval;

iii. vrijwilligers die zwerfafval opruimen: zij kunnen gebruik maken van gratis aanbiedingen van zwerfafval.

4. Het benodigde budget voor het invoeren van variabele tarieven voor restafval en uitvoering van regelingen in 2025-2027 wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing.

of

(b) Invoering van omgekeerd inzamelen van restafval, onder voorbehoud van de resultaten van een effectonderzoek naar deze methode. Het benodigde budget voor dit effectonderzoek is €25.000 en wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing. De resultaten van het effectonderzoek worden in 2026 met de raad gedeeld voor definitieve besluitvorming over invoering van omgekeerd inzamelen van restafval.

of

(c) Voortzetting van het huidige beleid voor inzameling en verwerking van afval en grondstoffen, waaronder nascheiding van pmd, zonder invoering van variabele tarieven voor restafval. De huidige manier van afval en grondstoffen inzamelen en verwerken en afvalbeheerskosten doorbelasten aan de inwoners van Voorschoten blijft hetzelfde.

Relatie met:

Grondstoffenplan 2021-2025 Z/20/050273
Coalitieakkoord

Appreciatie door het college

Het college ziet invoering van een variabel tarief voor restafval als stip op de horizon om de ontwikkeling van de afvalbeheerskosten te beheersen en het aantal kilo's restafval in Voorschoten flink te verminderen.

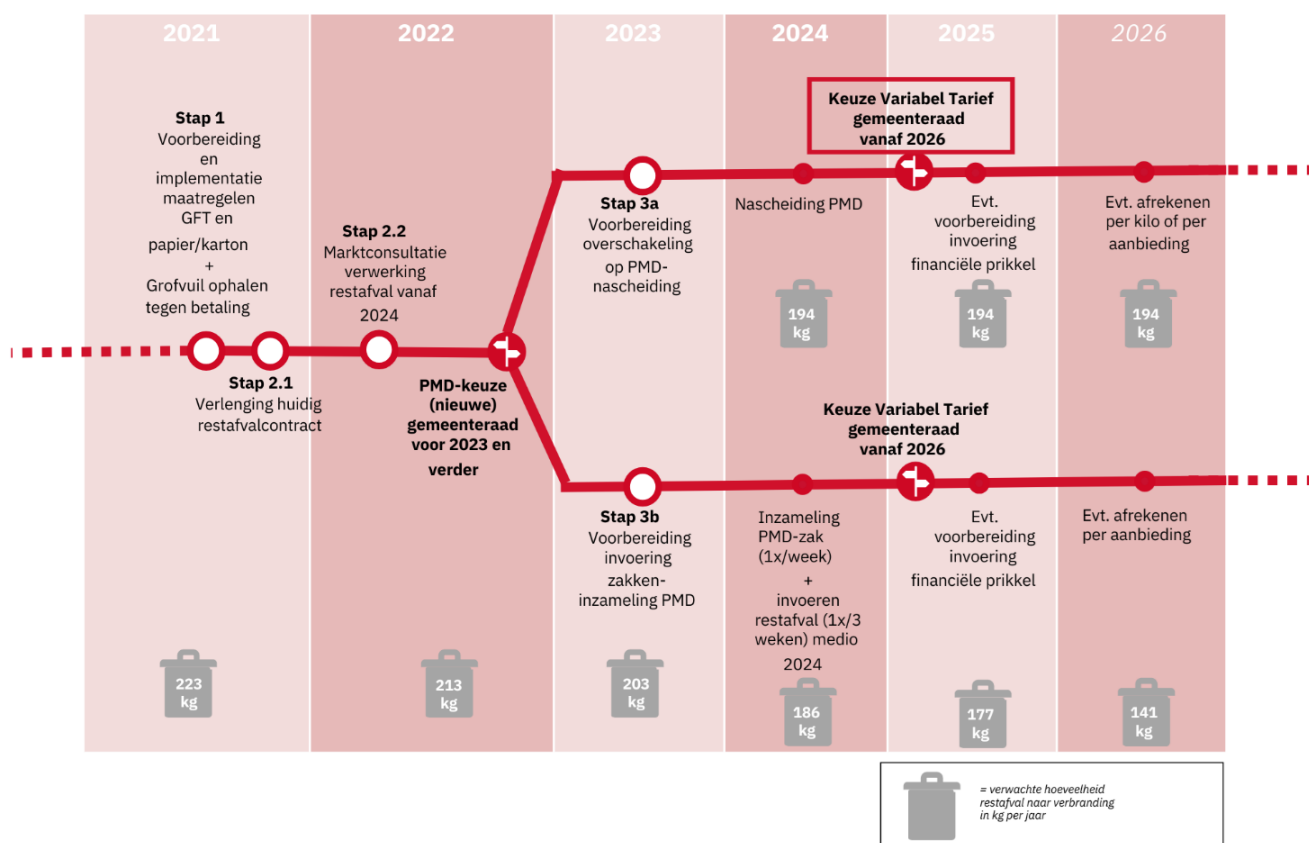
Tegelijkertijd constateert het college dat tijdens de coalitie-onderhandelingen is afgesproken geen variabele tarieven voor restafval in te voeren in deze bestuursperiode.

Daarom adviseert het college te kiezen voor scenario (c): ongewijzigde voortzetting van het huidige beleid voor inzameling en verwerking van afval en grondstoffen.

Inleiding en samenvatting

Vervolg Grondstoffenplan 2021-2025

De gemeenteraad van gemeente Voorschoten heeft in 2021 het stappenplan uit het Grondstoffenplan 2021-2025 vastgesteld met als kader het landelijke beleid en de daaraan gekoppelde doelstellingen op het gebied van afval.¹ De eerste jaren lag de focus op het behouden van het hoge dienstverleningsniveau voor inwoners en het verbeteren van de inzameling van een aantal grondstoffen. Aan het einde van de looptijd is een keuzemoment vastgesteld over het verminderen van het restafval door middel van variabele tarieven. Dat moment is nu aangebroken.

Afbeelding 1: Samenvatting routes uit Grondstoffenplan 2021-2025 Figuur 18 p.45

¹ Het VANG-programma van de Rijksoverheid vormt het uitgangspunt. Hierin staat het verminderen van het restafval en het verhogen van de kwaliteit van grondstoffen en het aandeel gerecyclede grondstoffen centraal. Tijdens het opstellen van het Grondstoffenplan 2021-2025 was het streven <100 kg restafval per inwoner.

Meer afval scheiden, kosten besparen, minder uitstoot CO₂

Restafval is een dure en vervuilende afvalstroom. Per jaar gooit een inwoner van Voorschoten gemiddeld 179 kilo restafval weg. Dat wordt uiteindelijk verbrand. Kijk voor meer informatie over deze cijfers in bijlage 4 en 5: Benchmark Huishoudelijk Afval 2023. Meer dan de helft van deze kilo's had gescheiden aangeboden kunnen worden zoals papier, etensresten, groente-, fruit- en tuinafval (gft) of textiel. Door de hoeveelheid restafval te verminderen, wordt ook de CO₂ die vrijkomt door verbranding verminderd en dalen de verwerkingskosten.

In het coalitieakkoord van Voorschoten is als uitgangspunt opgenomen: "We denken anders over afval dan vroeger het geval was, namelijk als herbruikbare grondstof. Circulariteit is het uitgangspunt waarbij restafval in kg per huishouden gehalveerd wordt. Op deze wijze houden we de afvalstoffenheffing beheersbaar".

De verwachting is dat het invoeren van variabele tarieven voor restafval kan leiden tot 40% afname van het aantal kilo's restafval in Voorschoten.

In het Grondstoffenplan 2021-2025 wordt voorgesorteerd op dit uitgangspunt met een keuzemoment voor de gemeenteraad over het invoeren van een systeem van variabele tarieven voor restafval. In plaats van dat iedereen betaalt voor al het restafval dat wordt aangeboden, betaalt elk huishouden voor het eigen aangeboden restafval. De manier van aanbieden van restafval blijft hetzelfde: in een ondergrondse verzamelcontainer voor restafval of in een container voor restafval die om de week kan worden aangeboden om geleegd te worden.

Het rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval in bijlage 3 onderzoekt de haalbaarheid en impact van het invoeren van variabele tarieven voor het verminderen van restafval in Voorschoten. Dit systeem koppelt de kosten voor restafval aan de hoogte van de afvalstoffenheffing, met als doel inwoners te stimuleren beter afval te scheiden en de hoeveelheid restafval te verminderen. Zo wordt het afval meer circulair en stoten we minder CO₂ uit.

Voorzieningen en financiën bieden een solide basis

De huidige inzamelvoorzieningen en -logistiek voor restafval en grondstoffen bieden een solide basis voor de invoering van dit systeem. Daar zijn geen grote investeringen meer voor nodig. Het rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval in bijlage 3 beschrijft de benodigde aanpassingen en aandachtspunten van een variabel tarievensysteem.

Hoewel er risico's zijn, zoals illegale dumping, kunnen deze worden beheerst door een combinatie van handhaving, monitoring en voorlichting.

De invoering van variabele tarieven draagt significant bij aan het verminderen van restafval en daarmee het verminderen van CO₂-uitstoot. Tegelijkertijd blijft het systeem financieel haalbaar, bijvoorbeeld door de voorbereidingskosten te dekken uit de opgebouwde voorziening Afvalstoffenheffing. Het systeem geeft een gematigde financiële prikkel om afvalscheiding te stimuleren zonder risico op een financieel tekort. Dit biedt stabiliteit, maar beperkt de financiële voordelen voor inwoners die goed scheiden. Hoewel het rapport benadrukt dat zelfs een minimale prikkel positieve effecten heeft op de milieuprestaties, blijft een zorgvuldige monitoring van de kostenverhouding tussen het vaste en variabele tarief noodzakelijk.

Tot slot laat een meerjarenprognose zien dat de totale afvalbeheerkosten in Voorschoten minder snel zouden stijgen door de invoering van variabele tarieven.

Planning: voorbereiding en invoering

In scenario (a) bereiden we in 2025 en 2026 de invoering van variabele tarieven voor restafval voor, waarbij in 2026 de processen goed worden getest en inwoners al inzicht krijgen in hoeveel restafval zij aanbieden. Vanaf 2027 wordt daadwerkelijk overgegaan op de afrekening per aanbieding.

Afbeelding 2: Planning uit rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval

Beoogd effect

Met cijfers uit vergelijkbare gemeenten en de landelijke trends voor het scheiden van grondstoffen is een inschatting gemaakt van het aantal kilo's restafval in Voorschoten na het invoeren van variabele tarieven na ongeveer 4 jaar:

	Aantal kilo's per inwoner in 2023	Met variabele tarieven na ongeveer 4 jaar
Fijn restafval	179	119
Grof restafval ²	48	17
Totaal	227	136
Gft en etensresten	86	98
Papier	40	44
Glas	25	28
Textiel	2	4,5
PMD (uit nascheiding)	12	12 tot 22

De verwachting is dat het invoeren van variabele tarieven voor restafval kan leiden tot 40% afname van het aantal kilo's restafval in Voorschoten.

² Sinds 1 januari 2024 worden matrassen apart ingezameld en wordt grofvuil tegen betaling opgehaald. Daarbij heeft Avalex maatregelen genomen, waardoor wordt tegengegaan dat bedrijfsafval als grofvuil naar de milieustraat wordt gebracht. Door deze maatregelen gaat het aantal kilo's grofvuil afnemen.

Argumenten

Beslispunt 2. Scenario (a): Per 1 januari 2027 een systeem van variabele tarieven voor restafval invoeren

2.(a).1 Invloed op scheidingsgedrag

Een variabel tarief maakt huishoudens bewuster van wat ze wel en niet in de restafvalcontainer gooien. Door te betalen voor het aangeboden restafval worden huishoudens gestimuleerd om hun afval te scheiden en grondstoffen zoals papier, gft en etensresten apart aan te bieden.

Gemeenten met een variabel tarief hebben een gemiddeld scheidingspercentage van 78%³, terwijl dit percentage in gemeenten zonder een variabel tarief op 61% zit. Voorschoten heeft een scheidingspercentage van 46%.

Verder produceren gemeenten met een variabel tarief gemiddeld 30% tot 50% minder restafval per huishouden in vergelijking met gemeenten zonder dit systeem. Dat betekent tientallen kilo's minder restafval per jaar per huishouden. Daarnaast creëert dit beleid bewustwording over afvalproductie en -scheiding bij inwoners. Veel inwoners gaan bewuster nadenken over hun consumptiegedrag en de manier waarop ze afval aanbieden.

2.(a).2 Eerlijker tariefsysteem

Huishoudens die optimaal afval scheiden en daardoor minder vaak restafval aanbieden, besparen kosten, net zoals bij het gebruik van bijvoorbeeld elektriciteit en water.

2.(a).3 Kostenbeheersing en -efficiëntie

Het toepassen van variabele tarieven draagt bij aan minder kosten voor afvalbeheer. Het verbranden van afval is een van de grootste kostenposten voor afvalbeheer. De verbrandingsbelasting is nu €39,70 per ton en gaat naar verwachting de komende jaren verder stijgen.⁴ Door de hoeveelheid restafval te verminderen worden kosten bespaard en stijgen de kosten voor afvalbeheer minder snel.

Zonder variabele tarieven voor restafval neemt het aantal kilo's restafval waarschijnlijk niet af, maar toe. Bijvoorbeeld met klein grofvuil, omdat inwoners een bezoek aan de milieustraat willen voorkomen.

³ IPR Normag, 2021 101228onderzoekdiftaripnormagrws25-01-2021-1.pdf

⁴ De afvalstoffenbelasting was in 2016 €13,07 per ton en is sindsdien dus 3 keer zo hoog geworden.

Beslispunt 2. Scenario (a) element 2. Er worden twee verschillende tarieven voor het vaste tarief afvalstoffenheffing gehanteerd: een tarief voor huishoudens met één persoon en een tarief voor huishoudens met twee of meer personen, waarbij het verschil in tarief voor verschillende soorten woningen verval

Op dit moment hanteert de gemeente 5 tarieven voor de afvalstoffenheffing. In 2025 zijn de tarieven als volgt:

1. €315,96	Aanleunwoning
2. €355,32	Etagewoning, huishouden met 1 persoon
3. €452,64	Etagewoning, huishouden met meer dan 1 persoon
4. €420,24	Overige woningen, huishouden met 1 persoon
5. €517,92	Overige woningen, huishouden met meer dan 1 persoon

Door het invoeren van variabele tarieven voor restafval, verval het verschil in kosten per soort woning. Dat maakt een variabel tarief per soort woning niet meer nodig.

Beslispunt 2. Scenario (a) element 3. Voor bepaalde groepen inwoners wordt een specifieke regeling vastgesteld

De uitgangsposities van inwoners zijn ongelijk. Voor de een geeft het nieuwe systeem een voordeel ten opzichte van het huidige systeem, voor de ander niet. Om te voorkomen dat bepaalde inwoners onevenredig worden benadeeld door de invoering van variabele tarieven, stellen we 3 regelingen voor:

i. Minima-huishoudens

Op dit moment krijgen minima-huishoudens volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. In het afgelopen jaar hebben tussen de 350 en 400 huishoudens gebruikgemaakt van deze regeling. De verwachting is dat dit aandeel gelijk blijft.

Als variabele tarieven voor restafval worden ingevoerd, maken we onderscheid tussen een vast en een variabel tarief. Het voorstel is volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, zowel van het vaste tarief van als de variabele tarieven voor restafval. Dit blijft dan geregeld in de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

ii. Inwoners met een medische indicatie

Inwoners met een medische indicatie, zoals incontinentie- of stomamateriaal, kunnen gebruik maken van een regeling in de vorm van een aantal gratis aanbiedingen van een container of afvalzak in een verzamelcontainer. Op basis van landelijke cijfers en lokale inschattingen is de verwachting dat maximaal 200 inwoners aanspraak zullen maken op deze regeling.

iii. Vrijwilligers die zwerfafval opruimen

Vrijwilligers die zwerfafval opruimen, kunnen dit afval nu gratis in een verzamelcontainer doen. Om hun inzet te blijven ondersteunen, krijgen de ongeveer 15 actieve zwerfafvalrapers een zwerfafvalpas waarmee zij een aantal keer per jaar gratis zwerfafval in verzamelcontainers kunnen doen.

De kosten van de regeling medisch afval en de zwerfafvalregeling worden verdeeld over alle huishoudens via de afvalstoffenheffing en opgenomen in de Verordening Afvalstoffenheffing 2027. De raad krijgt dit in 2026 gepresenteerd als onderdeel van de begroting.

Beslispunt 2. Scenario (b): Invoering van omgekeerd inzamelen van restafval, onder voorbehoud van de resultaten van een effectonderzoek naar deze methode.

Omgekeerd inzamelen is een maatregel die inwoners stimuleert afval beter te scheiden, wat leidt tot minder kilo's restafval. Omgekeerd inzamelen betekent dat inwoners met een huis met een tuin hun restafval gaan aanbieden in ondergrondse verzamelcontainers. Dit komt in de plaats van een container voor restafval in de tuin die aan de straat wordt aangeboden om te legen door de gemeente.

Voor inwoners kan dat ook een voordeel zijn: een container minder in de tuin. De container voor gft en etensresten en voor papier en karton blijft in gebruik. Het wordt voor inwoners zo makkelijker om deze grondstoffen gescheiden in plaats van bij het restafval aan te bieden.

Kantttekeningen

Variabele tarieven-paradox

Voorafgaand wordt een inschatting gemaakt van de inkomsten uit het variabele tarief. Dit gebeurt op basis van het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Als de gemeente een te groot risico neemt door te veel kosten op te nemen in het variabele tarief, terwijl de inkomsten uitblijven doordat inwoners beter scheiden dan verwacht, ontstaat er een exploitatietekort. Daarom kiezen we voor een systeem met minimaal financieel risico. Dit wordt in dit raadsvoorstel verder uitgewerkt in de paragraaf Financiën.

Omgekeerd inzamelen: kosten

In de gemeente Leidschendam-Voorburg wordt overwogen een pilot te starten met omgekeerd inzamelen in wijken waarin huizen met een tuin en hoogbouw bij elkaar staan. De inschatting in Leidschendam-Voorburg is dat inwoners dan inderdaad hun afval beter gaan scheiden, maar dat deze maatregel een kostenverhoging en een verlaging van het serviceniveau kan betekenen.

Op basis van het Grondstoffenplan 2021-2025 heeft de gemeente de afgelopen jaren zich voorbereid op een mogelijke invoering van variabele tarieven voor restafval. Grote investeringen zijn daardoor niet meer nodig. Het invoeren van omgekeerd inzamelen vraagt mogelijk wel om grote investeringen in de voorzieningen om restafval in te zamelen, bijvoorbeeld in ondergrondse inzamelcontainers.

Inwonersparticipatie en communicatie

De gemeente is in gesprek gegaan met inwoners over het verminderen van restafval. Hiervoor is contact gelegd met inwoners die relatief gezien meer geraakt worden door het eventueel invoeren van variabele tarieven en met sleutelfiguren uit de gemeente die mogelijk met inwoners contact hebben over het thema afval. De uitkomsten van de gesprekken met deze inwoners en sleutelfiguren zijn samengevat in het rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval in bijlage 3. Hier vindt u ook een uitgebreidere verslaglegging en een overzicht van de sleutelfiguren.

Het doel van de gesprekken was een beter beeld krijgen van wat inwoners van variabele tarieven voor restafval vinden en wat ze als mogelijke gevolgen zien bij eventuele invoering hiervan.

De gemeente heeft gesprekken gevoerd met inwoners die in hoogbouw wonen en inwoners die in laagbouw wonen. Afhankelijk van het type woning maken zij gebruik van verzamelcontainers of van containers aan huis. De gesprekken gingen over een aantal onderwerpen binnen het overkoepelende thema afval.

Al met al zijn de meningen over variabele tarieven verdeeld. Een klein deel is overtuigd voorstander, een even klein deel is overtuigd tegenstander. De meeste inwoners zitten ergens in het midden. Zij twijfelen en zijn onzeker over de eventuele impact van het nieuwe systeem. Waar een klein deel voornamelijk bezwaren noemt, zien de meesten de mogelijke voordelen van variabele tarieven in, mits er rekening gehouden wordt met belangrijke aandachtspunten.

Het grootste deel van deze aandachtspunten is opgenomen het rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval in bijlage 3. Daarnaast wordt rekening gehouden met de aandachtspunten in het voorgenomen uitvoeringsplan en in de berekening van de kosten voor het invoeren van variabele tarieven.

Financiën

Beslispunt 2. Scenario (a) onderdeel 4: Het benodigde budget voor het invoeren van variabele tarieven voor restafval en uitvoering van regelingen in 2025-2027 wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing

Het voorstel is de eenmalige kosten voor de invoering van variabele tarieven in 2025, 2026 en 2027 en de kosten voor het voorbereidingsjaar 2026 in de betreffende jaren te onttrekken aan de voorziening Afvalstoffenheffing. In het voorbereidingsjaar 2026 maken we kosten voor het in rekening brengen van variabele tarieven, maar brengen we de variabele tarieven nog niet in rekening bij de inwoners.

In onderstaande tabel staat een schatting van de te verwachten eenmalige en structurele kosten per huishouden en per jaar. Dit is een conceptberekening op basis van het prijspeil in 2024, geïndexeerd en met de stijgende afvalbeheerskosten in de komende jaren. In het rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval in bijlage 3 staan deze kosten verder toegelicht en uitgewerkt.

	Eenmalige kosten per huishouden per jaar	Structurele kosten per huishouden per jaar	Totale kosten per huishouden per jaar	Eenmalige kosten in totaal per jaar	Structurele kosten in totaal per jaar
2025	€ 4,10	n.v.t.	€ 4,10	€ 82.000	-
2026	€ 7,70	€ 14,90	€ 22,60	€ 160.000	€ 164.000
2027	€ 5,50	€ 2,10	€ 7,60	€ 66.000	€ 24.000

De eenmalige kosten in 2025, 2026 en 2027 en de voorbereidingskosten in 2026 kunnen uit de voorziening Afvalstoffenheffing worden gedekt: € 472.000. Deze schatting van de kosten is het totaal van de vet gedrukte bedragen in bovenstaande tabel.

Het verloop van de voorziening Afvalstoffenheffing ziet er dan mogelijk als volgt uit:

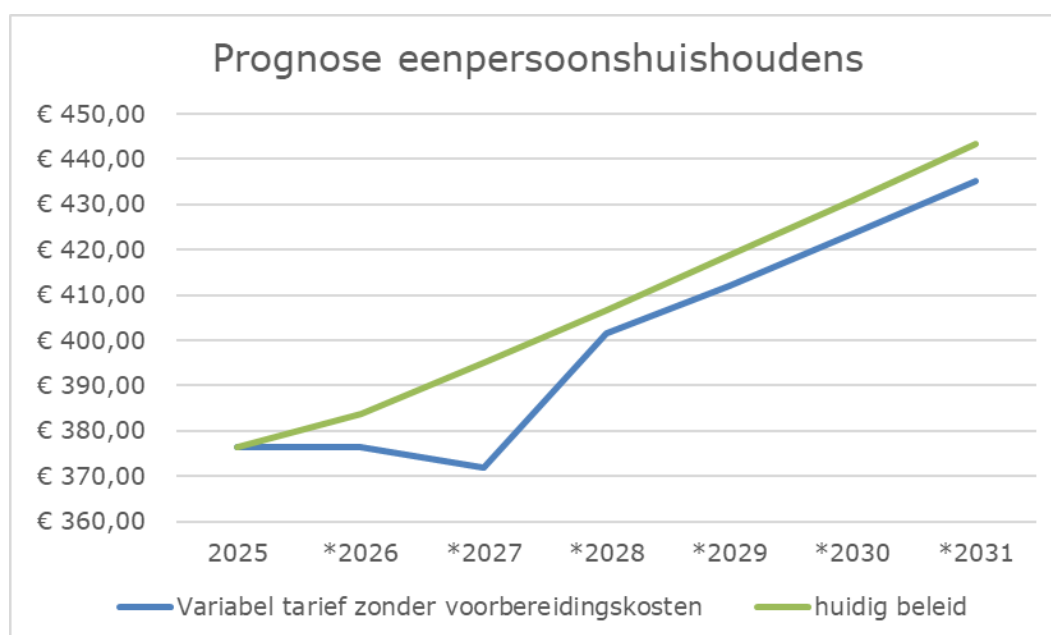
Begroting	2025	2026	2027
Voorziening Afvalstoffenheffing	€ 2.062.000	€ 1.656.000	€ 1.590.000
Onttrekking kosten variabele tarieven	€ 82.000 € 160.000 € 164.000	€ 66.000	

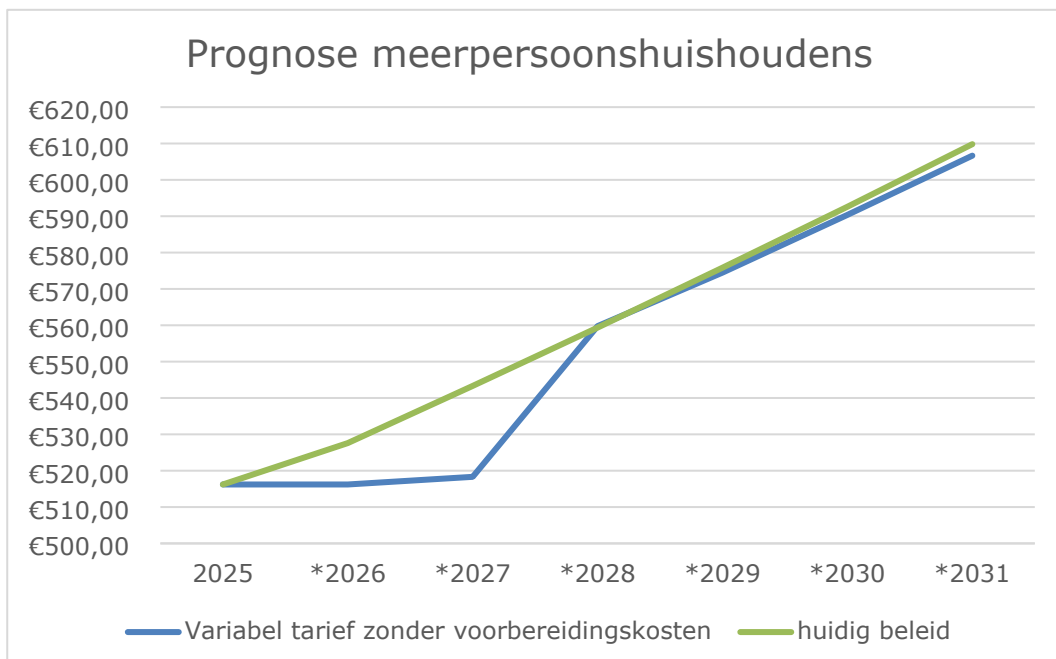
Het vaste deel van de afvalstoffenheffing wordt jaarlijks berekend, geïndexeerd en vastgesteld op basis van de kosten en baten van het voorgaande jaar en de begroting voor het volgende jaar. Ook de variabele tarieven worden jaarlijks opnieuw berekend en vastgesteld op basis van de variabele kosten en baten van het voorgaande jaar en de begroting voor het volgende jaar.

Ontwikkeling afvalstoffenheffing

Variabele tarieven voor restafval drukken de kosten op lange termijn en geven de gemeente meer grip op de aanhoudende kostenstijging van het afvalbeheer.

Onderstaande grafieken geven een prognose voor de hoogte van de afvalstoffenheffing in de komende jaren. Deze prognose is gebaseerd op de verwachte indexatie, ontwikkeling in het aantal kilo's restafval en ontwikkeling van de verbrandingsbelasting en CO₂-heffing.

In deze grafieken wordt zichtbaar dat de afvalbeheerskosten de komende jaren blijven stijgen. Met het invoeren van variabele tarieven voor restafval stijgen de kosten minder snel.

Bandbreedte tarieven afvalstoffenheffing

Op basis van ervaringen en verwachtingen is een conceptberekening van de mogelijke afvalstoffenheffing in 2027 gemaakt. De kosten worden toegewezen aan eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in dezelfde verhouding als nu gebeurt. Onderstaande tabel geeft een bandbreedte van de tarieven op basis van de kosten voor het invoeren van variabele tarieven.

Bandbreedte tarieven	Eenpersoonshuishouden	Meerpersoonshuishouden
Vast tarief	€ 335 - € 350	€ 455 - € 470
Variabel tarief container	€ 3 - € 4,50	€ 3 - € 4,50
Variabel tarief inworp afvalzak	€ 0,75 - € 1,20	€ 0,75 - € 1,20
Variabel tarief kleine inworp afvalzak	€ 0,38 - € 0,60	€ 0,38 - € 0,60
Bandbreedte totaal per jaar	€ 370 - € 385	€ 525 - € 540

De inzamel- en verwerkingskosten van het nascheiden van pmd zijn geen onderdeel van de variabele tarieven. In het variabele tarief zitten alleen de kosten voor de verwerking van het restafval. In het vaste tarief zitten alle andere afvalbeheerskosten opgenomen.

In dit scenario wordt geen risico genomen. Het gevolg is een relatief hoog vast tarief en een relatief laag variabel tarief. Daardoor is de financiële prikkel voor inwoners om afval beter te scheiden relatief klein. Maar uit ervaringen bij andere gemeenten blijkt dat een financiële prikkel altijd effect heeft, ook als deze relatief klein is.

Bovendien laat deze conceptberekening het effect op de gemiddelde afvalstoffenheffing zien. Op individueel niveau kunnen inwoners die goed scheiden wel meer profijt hebben.

De daadwerkelijke onttrekkingen van de voorziening Afvalstoffenheffing en de uiteindelijke tarieven voor afvalstoffenheffing worden in de betreffende jaren verwerkt en voorgelegd aan de raad in het reguliere planning- en controlproces.

Beslispunt 2. Scenario (b) Invoering van omgekeerd inzamelen van restafval, onder voorbehoud van de resultaten van een effectonderzoek naar deze methode. Het benodigde budget voor dit effectonderzoek is €25.000 en wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing. De resultaten van het effectonderzoek worden in 2026 met de raad gedeeld voor definitieve besluitvorming over invoering van omgekeerd inzamelen van restafval.

Voor het onderzoeken van de kosten, mogelijkheden en te verwachten resultaten van omgekeerd inzamelen in Voorschoten is specifieke deskundigheid en ondersteuning nodig om te komen tot een realistische businesscase voor gemeente Voorschoten, met daarin meegenomen een schatting van de benodigde administratieve en organisatorische inrichting, inclusief de bijbehorende kosten voor de gemeente en de inwoners van Voorschoten, gebaseerd op recente en relevante ervaringen van omliggende en vergelijkbare gemeenten en een participatietraject met als resultaat een beeld van opvattingen van inwoners over omgekeerd inzamelen.

Voor deze specifieke deskundigheid en ondersteuning is nodig een budget van €25.000 euro. Het voorstel is deze kosten te onttrekken aan de voorziening Afvalstoffenheffing.

Juridisch kader

De keuze om wel/niet een systeem van variabele tarieven voor restafval in te voeren wordt aan de gemeenteraad voorgelegd gezien artikel 108 lid 1 van de Gemeentewet, in samenhang met onder meer artikel 186 van de Gemeentewet (financiële overwegingen in onder meer tarifieringswijzigingen, compensatieregelingen en beschikbaar stellen van krediet voor de uitvoering) en artikel 15.33 van de Wet milieubeheer

Tot verlenging van het beleid (Grondstoffenplan 2021-2025) kan de gemeenteraad besluiten op grond van artikel 108 lid 1 van de Gemeentewet.

Daarnaast zijn in 2023 de afvalstoffenverordening en het bijbehorende uitvoeringsbesluit herzien. Deze regelingen zijn daardoor in lijn met alle geldende wet- en regelgeving, waaronder de Wet milieubeheer en de omgevingswet, en vastgesteld door de gemeenteraad en het college. Deze regelingen zijn hiermee actueel om dit raadsvoorstel uit te voeren.

Risico's

1. Ontbrekende kosten en opbrengsten

Doordat gemeente Voorschoten afval inzamelt met een eigen dienst, is de gemeente ook verantwoordelijk voor de opbrengsten en kosten. Als door problemen geen registratie van de containers plaatsvindt, loopt de gemeente inkomsten mis. Om dit risico te beperken wordt de reserve-inzamelwagen ook uitgerust met het systeem om chips uit te lezen. Daarnaast gaan we de afspraken over storingen in de software en het systeem opnieuw vastleggen.

Om het mogelijke effect van ontbrekende kosten of opbrengsten te minimaliseren, nemen we in het variabele tarief in het eerste jaar alleen de kosten op voor de verwerking van het restafval. Het effect van de variabele tarieven op de inzameling en de begroting van de eigen dienst kan na het eerste jaar worden geëvalueerd en daarmee kan het variabele tarief worden aangescherpt.

2. Afvalbeheer en interne communicatie

De overgang naar variabele tarieven vraagt aanpassingen in een aantal processen. Een belangrijk aandachtspunt is het tijdig betrekken van de collega's van de inzameldienst, zodat iedereen weet wat er gaat komen en moet gebeuren, ook als iets misgaat. Er is duidelijk behoefte aan frequente interne communicatie en het doorspreken van alle potentiële scenario's om misverstanden te voorkomen.

3. De BSGR

Het invoeren van variabele tarieven betekent hogere kosten voor de dienstverlening van de Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR). De BSGR kan nog geen duidelijkheid geven over de precieze verhoging. Dit is een onzekere factor met grote invloed op de uiteindelijke kosten en het uiteindelijke variabele tarief. De gemeente blijft in gesprek met de BSGR om deze kosten te specificeren en te beheersen. In de berekeningen in dit voorstel is gerekend met het maximale bedrag dat door de BSGR is genoemd.

4. Bijplaatsingen en zwerfafval

Een veelgehoorde zorg in de gesprekken is een toename van het aantal afvaldumpingen, bijplaatsingen en zwerfafval. De aanpak wordt zorgvuldig voorbereid en extra budget gereserveerd voor de buitendienst en handhaving: 2,5 FTE voor de eerste helft van 2027. Maar alleen meer menskracht lost het probleem niet op. Het achterhalen van overtreders vereist traceerbaarheid, bijvoorbeeld via adresgegevens in afvalzakken. Dit is niet altijd succesvol. Het belang van een duidelijk handelingskader voor de toezichthouders, vooral de boa's, wordt daarom benadrukt. Van tevoren wordt nagedacht over op welke locaties inzet nodig is en hoe reacties van inwoners op de maatregelen worden opgevangen.

Zwerfafval kan toenemen, bijvoorbeeld door te volle containers of verkeerd aangeboden afval. Inwoners hebben ook meer aandacht voor zwerfafval in het algemeen. Bij vaak en veel communiceren over afval stijgt het aantal meldingen over afval.

De aanpak tegen bijplaatsingen en de verkleiners die in 2025 op openbare afvalbakken worden geplaatst, helpen om zwerfafval te verminderen.

5. Afval van anderen in mijn container

Een van de geuite zorgen is dat inwoners afval in de container van anderen doen, om niet zelf te hoeven betalen voor het restafval. Uiteraard is dit onwenselijk, maar voor de afrekening heeft dit geen gevolgen. Er wordt 1 lediging geregistreerd, onafhankelijk van hoe vol de container is. De gemeente biedt inwoners de optie om voor ongeveer € 40 een slot aan te schaffen voor op de container. Deze wordt door de buitendienst op de container geplaatst en geleverd met een sleutel voor de inwoner. De buitendienst krijgt een universele sleutel.

6. Verzamelcontainers en huishoudens met 1 persoon

Alleenstaanden of ouderen die een verzamelcontainer voor restafval gebruiken kunnen het vervelend vinden om te wachten tot een afvalzak vol zit, bijvoorbeeld omdat de afvalzak dan te zwaar wordt of teveel gaat stinken. Op locaties met veel huishoudens met 1 persoon wordt de inworp van de verzamelcontainers aangepast van 60 naar 30 liter. In het uitvoeringsplan worden deze locaties bepaald. Per aanbidding wordt dan de helft van het tarief gerekend.

Duurzaamheid

De verwachting is dat het invoeren van variabele tarieven voor restafval kan leiden tot 40% afname van het aantal kilo's restafval in Voorschoten.

Uitvoering

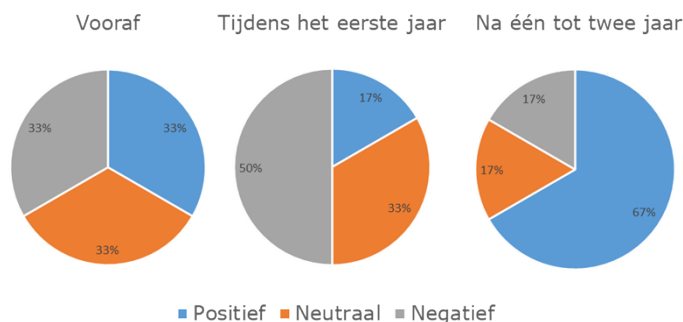
Privacy

Op basis van het raadsvoorstel en uitvoeringsplan wordt getoetst of de gemeente voldoet aan de wet- en regelgeving op het gebied van gegevensverwerking, informatiebeveiliging en privacy. De Privacy Officer en de Chief Information Security Officer maken een risicoanalyse inclusief een informatiebeveiligingsadvies. Hierin staat hoe de persoonsgegevens verwerkt en de inwoners geïnformeerd moeten worden, in lijn met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Gewenningsperiode bij nieuw systeem

Uit evaluaties van gemeenten die over zijn gegaan op variabele tarieven kunnen we een aantal conclusies trekken.

Ten eerste is een duidelijk patroon zichtbaar in de houding van inwoners tegenover een variabel tarieven systeem vooraf, tijdens, en na het invoeren.

Afbeelding 3 Bron: rapport Variabele tarieven voor het verminderen van restafval p.3

Ten tweede is een duidelijke verandering zichtbaar in het scheidingsgedrag van inwoners ongeacht de hoogte van het variabel tarief, maar dit kost tijd. De gewenningsperiode voor inwoners duurt gemiddeld 1 tot 2 jaar.

Als laatste, in het begin is er veel weerstand voor een nieuw systeem wat zichtbaar wordt door de veelal negatieve reacties, opmerkingen en meningen die worden geuit. Ook is er angst en aandacht voor bijplaatsingen, zwerfafval en afval van de burens in de eigen container.

Communicatie, het Klant Contact Centrum (KCC) van gemeente Voorschoten en een gedegen, zichtbare aanpak van handhaving en de buitendienst spelen hierin een cruciale rol en maken dat de meldingen weer afnemen over tijd.

In de voorbereidingsfase wordt een communicatieplan opgesteld. Communicatie speelt een cruciale rol. Regelmatige interne en externe communicatie en het tijdig betrekken van alle partijen zijn en blijven een belangrijk uitgangspunt.

In het voorbereidingsjaar krijgen inwoners alvast toegang tot een bewonersportaal met helpdesk-functie. In deze applicatie kunnen inwoners onder andere zien hoe vaak zij restafval aanbieden. Op basis daarvan zien inwoners wat de variabele tarieven voor restafval voor hen gaan betekenen en zich daarop voorbereiden.

Communicatie

Communicatie is belangrijk en bepalend. We zorgen voor heldere, tijdige, regelmatige, en voldoende communicatie naar inwoners op verschillende manieren. Dit helpt ook het KCC, de boa's, de buitendienst en de afvalcoach om hun werk goed uit te voeren. Daarbij houden we rekening met mensen die moeite hebben met lezen en schrijven, mensen die kwijtschelding ontvangen en wijken waar meer maatwerk nodig is in de communicatie. Het betrekken van sleutelfiguren en organisaties zoals de Adviesraad Sociaal Domein is hierin belangrijk. We moeten ons realiseren dat er weerstand gaat zijn en hierop inspelen.

Dit en andere aandachtspunten die zijn voortgekomen uit de gesprekken met inwoners en de organisatie worden verder uitgewerkt in het communicatie- en uitvoeringsplan.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

E.A. van Watteringen,
Gemeentesecretaris

Mw. drs. N. Stemerding,
Burgemeester

Besluit

Zaaknummer: Z/24/093560/432114

De raad van de gemeente Voorschoten;

gelet op artikel 108 jo. 186 van de Gemeentewet,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van vrijdag 21 februari 2025,

besluit:

1. Het Grondstoffenplan 2021-2025 te verlengen tot en met 31 december 2026.
2. Per 1 januari 2027 te werken volgens het volgende scenario voor de inzameling van restafval en de beheersing van afvalbeheerkosten:
 - (a) Voortzetting van het huidige beleid van afvalinzameling, waaronder nascheiding van pmd, en daarbij een systeem van variabele tarieven voor restafval in te voeren, bestaande uit de volgende elementen:
 1. inwoners betalen vooraf per jaar een vast tarief afvalstoffenheffing en achteraf per jaar een variabel tarief per keer dat zij restafval aanbieden;
 2. er worden twee verschillende tarieven voor het vaste tarief afvalstoffenheffing gehanteerd: een tarief voor huishoudens met één persoon en een tarief voor huishoudens met twee of meer personen, waarbij het verschil in tarief voor verschillende soorten woningen vervalst;
 3. in afwijking hiervan wordt voor de volgende groepen inwoners een specifieke regeling vastgesteld:
 - i. minima-huishoudens: zij ontvangen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, zowel van het vaste tarief als van de variabele tarieven voor restafval, conform de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen;
 - ii. inwoners met een medische indicatie: zij kunnen gebruik maken van gratis aanbiedingen van medisch afval;
 - iii. vrijwilligers die zwerfafval opruimen: zij kunnen gebruik maken van gratis aanbiedingen van zwerfafval.
 4. Het benodigde budget voor het invoeren van variabele tarieven voor restafval en uitvoering van regelingen in 2025-2027 wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing.

of

(b) Invoering van omgekeerd inzamelen van restafval, onder voorbehoud van de resultaten van een effectonderzoek naar deze methode. Het benodigde budget voor dit effectonderzoek is €25.000 en wordt onttrokken aan de voorziening Afvalstoffenheffing. De resultaten van het effectonderzoek worden in 2026 met de raad gedeeld voor definitieve besluitvorming over invoering van omgekeerd inzamelen van restafval.

of

(c) Voortzetting van het huidige beleid voor inzameling en verwerking van afval en grondstoffen, waaronder nascheiding van pmd, zonder invoering van variabele tarieven voor restafval. De huidige manier van afval en grondstoffen inzamelen en verwerken en afvalbeheerskosten doorbelasten aan de inwoners van Voorschoten blijft hetzelfde.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad der gemeente Voorschoten,
gehouden op donderdag 3 april 2025

de griffier,

de voorzitter,

drs. B.J. Urban

Mw. drs. N. Stemerding